

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Compendium Sacrorvm Ritvvm Et Caeremoniarvm

Vinitor, Gerlacus

Coloniae Agrippinae, 1656

IV. De Matutinis,

urn:nbn:de:hbz:466:1-9459

ANNOTATIONES.

§. 1. Ad Canticum *Nunc dimittis* nulla fit thurificatio Altaris.

§. 2. Organum in Completorio non adhibetur nisi quando solemnius in solemnioribus festis celebratur, quo casu Organum adhiberi poterit, iuxta normam superius Tit. XXVIII. traditam ad Hymnum, Canticum *Nunc dimittis* & in fine ad Antiphonam Beatissima Maris Virginis.

Carem. Epif.
lib. 2. cap. 4.

§. 3. Cum Episcopus in Completorio praesens est & officium non facit omnia per Hebdomadarium in suo habitu Choralis fiunt, observatis tamen debitis reuerentijs versus Episcopum, nam ipse Hebdomadarius ad versiculum *Indulgentiam, &c.* in principio, & ad versiculum *Benedicat vos Omnipotens Deus, &c.* in fine inclinabit se profunde versus Episcopum. Reliqua sent ac si Episcopus praesens non esset.

Carem. Epif.
loco citato.

Carem. Epif.
ibidem.

TITVLVS IV.

De Matutinis.

AD matutinas solemniter cantandas hora competenti congregantur omnes ad Sacristiam, ubi habitu suo Choralis omnes induiti & congregati progrediuntur hoc ordine ad Chorum. Praeedit Magister Ceremoniarum, deinde duo Cantores, tertio loco Hebdomadarius seu Presbyter facturus officium, sequuntur alij Canonici seniores & digniores, deinde iuniores & minus digni. Cum peruenerint ante Altare omnes genuflecti aliquantum orant Canonici seu Presbyter facturus officium cum suis Clericis in plano Chori, ante Altare, alij hinc inde in eodem plano ab utraque parte Chori. Surgente Canonico aut Presbytero praedicto cum suis Clericis omnes pariter surgunt. Qui facta Altari debita reuerentia salutisque hinc inde

Carem. Epif.
lib. 2. cap. 50.
& 6.

Clericis

Clericis ab utraque parte Chori, ascendit Chorum in primo stallo, seu sede ex ea parte, ubi ea hebdomada Chorus assignatur. Sistet se & prope ipsum stat unus magister Cæremoniarum. Sub ipso in plano Chori, erunt duo Cantores, qui simul venerant, alij omnes ad sua loca redeunt. Interim Canonicus facturus officium sedet in pulvinari supra sedem suam posito, habens ante se tapetem super scabello cum pulvinari, super quo positus sit liber apertus continens Antiphonas, Hymnum, & Orationem, quæ legendæ sunt, vel super legili, ut dictum in Vesperis.

*Cærem. Epif.
lib. 2. cap. 5.
& 6.*

2. Postquàm omnes venerint ad sua loca, indicante Cæremonario, surgit Celebrans prædictus, dicit lecretè *Pater noster, Ave Maria, & Credo*. Deinde signans labia sua pollice dextræ manus captat in tono competenti *Domine labia mea, &c.* & responso à Choro, *Et os meum annuntiabit laudem tuam* eadem manu dextra producens sibi crucem à fronte ad pectus eodem tono dicit *Deus in adiutorium meum intende*. Cum dicitur *Gloria Patri & Filio, &c.* tam ipse quàm alij omnes profundè se inclinant. Cum dicitur *Sicut erat* erigunt se annuente Cæremonario.

3. Interim duo illi Cantores accedunt ad medium Chori, facta prius altari genuflexione, cantant ex libro super legili ante se posito, Inuitatorium integrè quod à Choro resumitur integrè, & psalmum *Venite*, interim omnibus stantibus vsque ad primum versiculum primi Psalmi.

4. Cum cantatur *Et procidamus ante Deum*, tam Cantores & Celebrans quàm alij omnes genuflectunt, postea surgunt & prosequuntur *ploremus coram Domino qui fecit nos, &c.* in fine Psalmi, post *Gloria Patri, &c.* repetita à Choro ultima parte Inuitatorij repetunt Inuitatorium vsque ad medium principium illius, quod Chorus

ascendit Cho-
 x ea parte, ubi
 tur. Siste se de
 er Cæremonia-
 erunt duo Can-
 ones ad sua loca
 turus officium
 iam posito, ha-
 bello cum pulvi-
 vertus continens
 onem, qua legē-
 um in Vesperis.
 ad sua loca, in-
 celebrans prædi-
 e Maria, & Cy-
 ice dextræ ma-
 i Domine labia
 s meum annun-
 dextra produ-
 is eodem tono
 ada. Cum dicitur
 ipse quam alij
 m dicitur Sicut
 iario.
 cedunt ad me-
 flexione, can-
 fito, Inuitato-
 mitur integrè,
 ibus stantibus
 i Psalmi.
 es ante Deum,
 n alij omnes
 prosequuntur
 etc. in fine
 à Choro vl-
 Inuitatorium
 lius, quod
 Chorus

Chorus prosequitur: & interim duo illi Cantores facta Altari genuflexione accedunt ad Celebrantem, & stantes in plano ante ipsum, facta ei profunda reuerentia vnus ex illis à dextris præintonat illi Hymnum, quo per Celebrantem intonato, Chorus prosequitur ab eadem parte, ubi est Celebrans, deinde vicissim ex altera parte, donec Hymnus expleatur; & in fine cum nominatur Sancta Trinitas omnes profundè inclinant.

5. Expleto Hymno, idem Cantor qui intonauit Hymnum stans ante Hebdomadariū facta illi profunda reuerentia præintonat ei Antiphonam primi Nocturni, quam ille intonat ex libro ante se posito, qua intonata, duo illi Cantores, facta reuerentia, accedunt ad librum Antiphonarum in medio Chori existentem, & facta primum in plano genuflexione versus Altare, expleta Antiphona incipiunt psalmos primū Nocturni cantantes primam versum in tono Antiphonæ assignato.

6. Primo versu psalmi intonato Hebdomadarius faciens officium, & cæteri omnes sedent Cantores iterum facta reuerentia Altari redeunt ad suum locum in plano Chori, & ibi facieb'us ad altare versis in scabello panno viridi cooperto etiam sedent.

7. Circa finem cuiusque psalmi surgunt, & ambo accedunt ad alteram partem Chori: cumque pertranseunt ante Altare in medio genuflectentes reuerentiam faciunt Altari; deinde Canonici in primo stalli, seu sede ab illa parte Chori sedentem adeunt: & repetita prima Antiphona facta ei debita reuerentia alter ex eis vt supra illi intonat secundam Antiphonam, & sic vicissim semper faciunt successiue singulis Antiphonas præintonantes, & semper post inchoatum psalmum

*Cærem. Epist.
lib. 4. c. 5.*

ad suum scabellum redeunt, ubi sedent, dum platum perficitur.

8. Circa finem tertij Psalmi cuiusque Nocturni surgunt, & accedunt ad librum, & factis debitis inclinationibus altari, & Choro, cantant versiculum, quo incepto omnes surgunt, & à Choro responso, Canonicus faciens officium intonat *Pater noster* & reliquum dicit secretò.

9. Interim dum cantatur versiculus, Cere-
 moniarius accedit ad iuniorem Canonicum, aut
 alium iuniorem, qui cantaturus est primam le-
 ctionem, & facta ei profunda reuerentia ipsum
 ducit ad legile, paulò antè cum libro lectionum
 præparatum in medio Chori nudum id est, sine
 aliquo panno, vel coopertorio, quo cum perue-
 nerit, genuflectit cum Ceremoniario versus Al-
 tare, deinde profundè facit reuerentiam Cano-
 nicis, primum à parte Chori, ubi est Canonicus
 faciens officium, deinde ab altera parte & mox
 propriùs accedens ad legile respicit aliquantu-
 lum in libro lectionem, quam lecturus est, & sic
 stans expectat donec Hebdomadarius faciens
 officium cantauerit versiculum, *Et ne nos inducat,*
Ecce & absolutionem *Exaudi Domine, Ecce*, cui re-
 sponso per Chorum *Amen*. Ipse Hebdomada-
 rius stans apud legile caput versus Celebrantem
 profundè inclinans, petit ab eo intelligibili voce
 benedictionem dicens *Iube Domne benedicere,* &
 non *Domine*, ad quem sic inclinatum permanen-
 tem Hebdomadarius faciens officium conuer-
 sus stans respondet benedicens, videlicet *Bene-
 dictione perpetua, Ecce*. non tamen manu signans
 & responso per Chorum *Amen*. Hebdomada-
 rius & omnes alij sedent, cantans verò lectio-
 nem, eam prosequitur altiori voce, distinctè, &
 modestè in tono competenti.

10. Lectione finita cum dicturus est *Tu autem
 Domine.*

*Cerem Epif.
 loco citato*

cedent, dum psal-
 tiusque Noctur-
 a, & factis debi-
 to, cantant ver-
 nt, & à Choro
 fficiam intonat
 eretò.
 ficulus, Care-
 canonicum, au-
 est primam le-
 uerentia ipsam
 bro lectionum
 dum id est, sine
 io cum perue-
 nario versus Al-
 rentiam Cano-
 est Canonicus
 parte & mox
 cit aliquantu-
 rus est, & sic
 darius facies
 ne nos inducat,
 e, &c. cur re-
 Hebdomada-
 Celebrantem
 elligibili voce
 benedicere, &
 n permanen-
 ium conuer-
 delicer Bene-
 nanu signans
 hebdomada-
 verò lectio-
 distinctè, &
 est Tu autem
 Domine.

Domine genuflectit versus altare. Tum surgens Carem. Epist.
 factis debitis reuerentijs ijs, qui in choro exi-
 lib. 2. cap. 50.
 llunt, discedit. Idem per omnia facit secundus, &
 tertius, ac successiue alij in secundo & tertio No-
 cturno lectiones cantaturi, idemque per Heb-
 domodarium & Chorum obseruatur quoad ab-
 solutiones, benedictiones, & alia quæ occur-
 runt, dum Psalmi, & lectiones cantantur, quod in
 primo nocturno seruatum fuit.

11. Lectiones cantantur festis præsertim die-
 bus à Canonicis incipiendo à iunioribus ad se-
 niores, & quando non adsunt tot Canonici pri-
 mas cantant alij Clerici in choro existentes.

12. Post Lectiones cantantur Responsoria,
 quæ à duobus Cantoribus inchoantur in medio
 Chori, & ab iisdem versus eorum integri, stando,
 vel ab alijs secundum locorum consuetudinem,
 vt plurimum tamen versus prædicti debent à
 duobus Cantoribus cantari in medio Chori. Ad
 versus *Gloria Patri* omnes nudo capite se incli-
 nant.

13. Cum cantatur per Canonicum textus E-
 uangelij pro septima lectione Hebdomadarius,
 & reliqui omnes stant, donec dicatur per dictum
 Canonicum *Et reliqua* & incepta homelia, se-
 dent. I, se autem Canonicus non debet recitan-
 do textum Euangelij librum, nec seipsum signa-
 re, nec manus iunctas tenere, sed super libro,
 prout in alijs lectionibus.

14. Dum cantantur primæ Lectiones tertij,
 Nocturni, Acolythi accendunt cereos qui pro
 laudibus sunt accendendi, & eos quos in cande-
 labris suis deferre debent, & dum cantatur octa-
 ua Lectio Celebrans pluuiali delato à Sacristia
 aut alio, induitur vt ad Vesperas, sed in loco suo,
 adiuuantibus Cantoribus & Cæremoniario; ibi-
 que etiam duo Cantores induant etiam pluuialia
 sua.

15. Dum cantatur octauum Responsorium duo Acolythy cum cereis accensis accedunt ad Celebrantem paratum cum debitis reuerentijs, vbi sic te manent stantes dum cantat vltimam lectionem.

*Cassaldus
praxi Car.
lib. 2. sect. 5.
s. II. n. 11.*

16. Finito octauo Responsorio, accedunt duo Assistentes praedicti ante Celebrantem facta ei debita reuerentia, & ipse inclinatus versus digniorem petit benedictionem ab eo, licet ipse Celebrans sit superior; qua data, stans cantat vltimam Lectionem ex libro ante se posito, ad quam omnes de Choro stant pro eius reuerentia, & nudo capite. Ipse vero in fine dicens *Tu autem Domine miserere nobis* profundè se inclinat Altari tantum sine genuflexione.

17. Responso à Choro *Deo gratias* primus Cantor praerinat illi hymnum *Te Deum* facta inclinatione antè & post, quem statim ipse repetit, & Chorus eum prosequitur in cantu plano, vel musicali, adhibito etiam organo; dum modo versus *Te ergo quasumus, &c.* à Choro semper cantetur, ad quem omnes de Choro genuflectunt. In choato autem hymno Assistentes ibidem remanent, vel si sedes eorum sit in medio parata, facta Celebranti reuerentia accedunt ad medium Chori, vbi facta tunc tantum profunda reuerentia, stant ad totum Hymnum.

ANNOTATIONES.

§. 1. Parantur horâ competenti omnia necessaria pro Matutinis, Ad Altare paulò ante initium accendantur cerei Altaris, & pulsentur campana solenniori ritu. In medio Chori super pulpitem nudum ponitur liber Antiphonarum, & Breuiarium grandioris formæ. In parte suprema Chori etiam in medio ponitur aliud pulpitem nudum, super illud etiam ponitur aliud Breuiarium grandioris formæ signaculis suis aptatum, vt ex eo logantur sectiones.

S. a. P. B.

§. 2. Præintonationes in Matutinis fiunt Hebdo- *Directoria*
mario à Cantoribus si est Dominica, aut fiat Offi. *Chori in*
cium solenne, alioquin, si Officium non est solenne, *prima,*
neque Dominica omnia sine præintonatione, ab ijs ad
quos spectat, intonantur.

§. 3. Cantores vocantur qui ex officio ad hoc sunt
deputati.

§. 4. Quando Lectiones noctu cantantur, Caremo-
narius, aut alius, adhibet parvam Candelam aut pTu-
res in Choro, si necesse sit, nec à pulpito longius disce-
dat, donec Lectiones cuiusque Nocturni fuerint de-
cantata, nisi quando Lectores ad legile conducit.

§. 5. Lector cantans Lectones inclinatus manere *Carem Episo*
debet donec benedictio expleta sit. Tum erigit se, & *lib 2. cap. 4.*
postquam omnes sederint, incipit, & non prius suam *6. 5.*
lectionem in cuius fine dicens, *Tu autem,* genuflectit
quisquis ille sit: quod semper debet observari in pari
casu, excipitur tamen Episcopus, & Celebrans paratus,
qui non genuflectunt, sed tantum se profundè incli-
nant Altari.

§. 6. Lectiones cantantur in festis solennioribus à
Canonicis, vel alijs dignioribus, incipiendo semper
à iunioribus, at quando non sunt tot Canonici, prio-
res cantantur à Clericis dignioribus de Choro, reli-
quæ à Canonicis. Cantare autem debent singuli eas
voce & tono conuenienti, deuotè & modeste, ita vt
quæ leguntur ab omnibus audiri & percipi possint,
manusque super librum positas habere debent vsque
ad finem, semper Caremonarius ducit & reducit Le-
ctores de sede ad Legile, & de Legili ad sedem.

§. 7. Ad cantandas vel legendas Lectiones in
publico Ecclesie Conuentu aut confessa, nulli ad-
mittendi sunt pueri nisi qui ea quæ ad rectam pro-
nunciationem & distinctionem requiruntur, opti-
mè calleant.

§. 8. Quicumque ille sit, qui cantat Lectiones, infe- *Gauantus*
rior Episcopo, dicit, *tube Domine,* non *Domine;* & secun- *comment. 10.*
dus in Choro, si maior: illo non sit ibidem, profert *Rubr. Brevi-*
verba Benedictionis. Quod autem Caremoniale tribuit *artj sect. 10.*
Episcopo ratione tantæ dignitatis, non debet inferio- *6. 3. n. 4.*
ribus, eò quia maiorem in Choro non habeat, alio-
quin cuilibet maiori de Choro illud idem cõueniret.

§. 9. Hymnus *Te Deum* inchoari debet semper à *Gauantus*
Celebrante, nisi alia sit Ecclesie consuetudo, sicut et- *loco cit.*
iam Hymnus post Inuitatorium.

§. 10. 10

§. 11. 11

§. 10. In Matutinis Clero sedendum est ad Lectio-
nes, &, vbi est consuetudo, ad Responsoria.

TITVLVS V.

De Laudibus.

*Carem. Epif.
lib. 2. c. 7.*

1. **E**Xpleto Hymno *Te Deum* Celebrans inci-
pit Laudes, in quibus omnia respectu ser-
uantur circa intonationem Antiphonarum, Psal-
morum, Hymni, & alia quae de Vesperis soleffi-
bus superius dicta sunt. Nam statim finito Hym-
no *Te Deum* absolute inchoabit Laudes cantan-
do *Deus in adiutorium* signando se signo Crucis a
fronte ad pectus, prout ibi dictum fuit. Antipho-
nas eodem modo; & iidem praintonabunt Ca-
nonicis digonibus, vt in dictis Vesperis, eadem-
que obseruabuntur in sessione, surrectione, &
reuerentijs, dum psalmi & Antiphonae decan-
tantur, quae ibidem dicta sunt. Sic etiam quoad
Capitulum, & Hymnum: & cum inchoatur
Canticum *Benedictus* imposito thure in thuribu-
lum, thurificat Altare, prout ibidem explicatum
fuit.

*Carem. Epif.
lib. 1. c. 28. &
lib. 2. c. 7.*

2. Organum quoque ad Hymnum, & Can-
ticum *Benedictus*, & in fine psalmorum poterit
adhiberi, cum norma, & regula superius tradita.
Denique omnia alia fiunt prout in Vesperis latius
enarratum fuit. Adsunt tamen duo Assistentes
tantum parati, & non plures. Dicto autem versu
Fidelis anima, si Hora prima continetur, dis-
cedit cum illis, si minus, dicit prius Anti-
phonam B. Mariae cum suo versu & Oratione, &
in fine Versum *Diuinum auxilium*.

*Carem. Epif.
lib. 2. c. 7.*

3. Reliquae Horae Canonicae non solent soleffi-
miter celebrari, nisi forte Prima in vigilia Nati-
uitatis.